

Zamówienia publiczne

**NGO partnerem
sektora publicznego**

Tomasz Schimanek

Komitet do spraw
Pożytku Publicznego

Rządowy Program
Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich
na lata 2021–2030

NOWE FIO

**SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI –
CENTRUM ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH
RZĄDOWEGO PROGRAMU FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO
NA LATA 2021-2030**

Autor: Tomasz Schimanek
Projekt okładki, skład, łamanie: atonce.pl
Korekta językowa: atonce.pl

Seria: Poradniki NIW-CRSO

Redaktor naczelny Wydawnictwa NIW-CRSO: dr Konrad Burdyka

© Copyright by Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa
Obywatelskiego, Warszawa, 2026

ISBN 978-83-972960-6-0

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego,
Al. Jana Pawła II 12, 00-124 Warszawa

Zamówienia publiczne

NGO partnerem sektora publicznego

Tomasz Schimanek

Warszawa, 2026

Spis treści

Słowo wstępne 6

1. Wprowadzenie 7

2. Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej 9

3. Korzyści wynikające z realizacji zamówień publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej 12

4. Zamówienia publiczne 15

4.1. Podstawowe informacje o zamówieniach publicznych 15

4.2. Zamówienia publiczne i organizacje pozarządowe 19

4.3. Społeczne zamówienia publiczne 20

5. Rozwiązania ułatwiające dostęp do zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej 22

5.1. Kryteria oceny ofert 22

5.2. Opis przedmiotu zamówienia – warunek zatrudnienia do realizacji zamówienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym 25

5.3. Warunki udziału w postępowaniu 27

5.4. Wyłączenie stosowania Prawa zamówień publicznych 31

5.5. Rozwiązania systemowe 32

6. O czym należy pamiętać, stosując rozwiązania ułatwiające dostęp do zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej 34

7. Użyteczne źródła informacji 36

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,
decyzje zakupowe i sposób realizacji zamówień publicznych mogą stać się skutecznym mechanizmem wspierania rozwoju społecznego, budowania partnerstw oraz zwiększania aktywności obywatelskiej.

Niniejsza publikacja została przygotowana z myślą o samorządach, instytucjach publicznych, a także samych organizacjach pozarządowych i innych podmiotach korzystających z przepisów Prawo zamówień publicznych. Przedstawiamy w niej praktyczne rozwiązania, dobre przykłady oraz wskazówki, jak w przejrzysty i zgodny z obowiązującymi przepisami sposób wprowadzać dodatkowe kryteria społeczne w procedurach zakupowych i konkursowych. W związku z tym, że od 1 stycznia 2026 roku obowiązuje wyższy próg stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych – do 170 tys. zł netto, zachęcam do korzystania z przysługujących narzędzi częściej i odważniej.

Większość instytucji ogranicza współpracę finansową z III Sektorem do zlecania zadań w trybach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Tymczasem jednym z najprostszych i jednocześnie najskuteczniejszych narzędzi wspierania tego potencjału jest uwzględnianie aspektów społecznych w procesach zamówień. Takie podejście nie oznacza rezygnacji z konkurencyjności czy jakości usług. Przeciwnie – umożliwia bardziej świadome wykorzystanie środków publicznych, dzięki czemu każda złotówka pracuje nie tylko na rzecz realizacji konkretnego zadania, ale także wspiera integrację społeczną, aktywizację zawodową czy rozwój lokalnych inicjatyw. Dzięki bliskości mieszkańców, znajomości miejscowych potrzeb oraz elastyczności działania organizacje potrafią odpowiadać na wyzwania społeczne szybciej i bardziej adekwatnie niż tradycyjne modele usług publicznych.

Wierzę, że zaprezentowane w publikacji narzędzia i doświadczenia pomogą jeszcze skuteczniej łączyć realizację zadań publicznych z budowaniem silnych, aktywnych i solidarnych społeczności lokalnych.

Michał Braun
Dyrektor NIW-CRSO

Wprowadzenie

1

Publikacja powstała na zamówienie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, agendy rządowej powołanej do wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Jednym z wielu sposobów realizacji misji Instytutu jest upowszechnianie zlecania zadań publicznym organizacjom pozarządowym, także w formie **zamówień publicznych**, które jeszcze dość rzadko są realizowane przez organizacje społeczne. Publikacja ma zachęcić jednostki administracji publicznej do częstszego niż dotychczas wykorzystywania zamówień do zlecania zadań organizacjom pozarządowym, a organizacje do ubiegania się o ich realizację. Zamówienia publiczne mogą być **alternatywą dla otwartych konkursów ofert czy trybu pozakonkursowego z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**, użyteczną dla instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

Publikacja zawiera podstawowe informacje o zamówieniach publicznych, o organizacjach pozarządowych i innych podmiotach ekonomii społecznej, pokazuje, jakie korzyści wynikają z realizacji zamówień publicznych przez sektor społeczny. Główna część publikacji poświęcona jest wybranym rozwiązaniom, które mogą **ułatwić dostęp do zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej**. Upowszechnianie stosowania tych rozwiązań jest nie tylko formą **współpracy państwa z sektorem obywatelskim**, ale także jednym z **instrumentów rozwoju ekonomii społecznej** przewidzianym w kluczowych dokumentach strategicznych i programowych rządu, m.in. w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*, *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego*, *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej* oraz *Polityce Zakupowej Państwa*. Wykorzystywanie rozwiązań ułatwiających dostęp podmiotów ekonomii społecznej do zamówień publicznych przewidują w swoich programach rozwoju ekonomii społecznej samorządy regionalne, a także samorządy gminne i powiatowe. Beneficjenci programów regionalnych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus mają obowiązek stosowania w udzielanych zamówieniach preferencji dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej. Rada Ministrów od lat zaleca administracji rządowej wykorzystywanie

aspektów społecznych w zamówieniach publicznych, w tym również ułatwień dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej. Są one jednak, mimo opisanych działań podejmowanych przez państwo, wykorzystywane w niewielkim zakresie, co m.in. wynika z **ograniczonej wiedzy zamawiających** dotyczącej tego, jakie preferencje dla podmiotów ekonomii społecznej, kiedy i jak mogą stosować.

Tę lukę wiedzy ma wypełniać niniejsza publikacja. Skierowana jest do zamawiających, a więc głównie jednostek administracji publicznej, ale mogą z niej korzystać także organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej nie tylko jako podmioty korzystające z preferencji, ale także jako partnerzy administracji publicznej, którzy mogą zachęcać zamawiających, by sięgali do opisywanych rozwiązań. **Aby ułatwić instytucjom publicznym wykorzystanie rozwiązań w praktyce, na końcu publikacji znajdują się linki do dokumentów, w których zostały one zastosowane.**

Publikacja dotyczy stanu prawnego na dzień 1 stycznia 2026 r.

Organizacje pozarządowe i podmioty ekonomii społecznej

2

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej zapewnia każdemu **wolność zrzeszania** się oraz **wolność tworzenia i działania różnych form aktywności obywateli**, w tym stowarzyszeń i fundacji będących podstawowymi formami **organizacji pozarządowych**. Pojęcie to zostało zdefiniowane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (UDPPiW) i obejmuje osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, spełniające łącznie dwa warunki:

- niebędące jednostkami sektora finansów publicznych (w rozumieniu ustawy o finansach publicznych) lub przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,
- niedziałające w celu osiągnięcia zysku.

Państwo współpracuje z organizacjami pozarządowymi i wspiera ich działalność w **sferze pożytku publicznego**. Obejmuje ona 41 obszarów działań państwa, w których mogą być także aktywne organizacje pozarządowe (art. 4 ust. 1 UDDPiW). Misją i motorem działań organizacji nie jest zysk, lecz zaspokajanie istotnych potrzeb społecznych, dzięki czemu **wzmacniają i uzupełniają działania państwa** służące podnoszeniu jakości życia obywateli i obywaterek. Współpraca z organizacjami pozarządowymi przy realizacji zadań publicznych w sferze pożytku publicznego jest **obowiązkiem** jednostek administracji rządowej i samorządowej (art. 5 ust. 1 UDPPiW). Może być on realizowany w różnych formach, np. wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności, konsultowania z organizacjami pozarządowymi aktów normatywnych czy też tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym. **Jedną z form współpracy jest zlecanie organizacjom realizacji zadań publicznych.**

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 3 ust. 3) dopuszcza także prowadzenie działalności pożytku publicznego przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku państwa do innych Kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania,
- stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego,
- spółdzielnie socjalne,
- spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych, a także nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Państwo współpracuje z tymi podmiotami w sferze pożytku publicznego, może również – tak jak organizacjom pozarządowym – zlecać im realizację zadań publicznych.

W Polsce działa aktywnie ok. **75 tys. organizacji pozarządowych**, w większości stowarzyszeń. Prowadzą one nieodpłatną i odpłatną działalność pożytku publicznego w bardzo różnych obszarach, począwszy od pomocy społecznej, poprzez ekologię, na rozwoju przedsiębiorczości kończąc, choć najczęściej działają w sferze sportu, turystyki, rekreacji, hobby, w obszarze kultury i sztuki oraz edukacji. Połowa organizacji ma siedziby na wsiach i w małych miastach do 50 tys. mieszkańców. Organizacje pozarządowe mogą również prowadzić na zasadach ogólnych działalność gospodarczą oraz inne rodzaje działalności o charakterze odpłatnym (dane pochodzą z raportu *Kondycja organizacji pozarządowych 2024* Stowarzyszenia Klon/Jawor – link na końcu publikacji).

W 2022 r. **ustawa o ekonomii społecznej** wprowadziła do porządku prawnego pojęcie ekonomii społecznej i podmiotów ekonomii społecznej. Zgodnie z nią **ekonomia społeczna** to działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie: reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowana w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym. Działalność w sferze ekonomii społecznej mogą prowadzić jedynie **podmioty ekonomii społecznej**, których katalog jest zamknięty i obejmuje: organizacje pozarządowe, spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, spółdzielnie produkcji rolnej, kościoły i związki wyznaniowe, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółki nienastawione na zysk oraz jednostki reintegracyjne: centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej, zakłady aktywności zawodowej oraz warsztaty terapii zajęciowej.

Ekonomia społeczna w dużej mierze wchodzi w zakres sfery pożytku publicznego, ale wykracza poza nią, gdyż może być realizowana

w ramach działalności gospodarczej i innej działalności zarobkowej. Podmioty ekonomii społecznej to w dużej mierze organizacje pozarządowe i inne podmioty mogące prowadzić działalność pożytku publicznego, ale nie tylko, bo pojawiają się tu np. spółdzielnie pracy czy jednostki reintegracyjne prowadzone przez samorządy terytorialne. Ustawa o ekonomii społecznej otwiera możliwości wspierania przez państwo działań w sferze ekonomii społecznej, nie tylko pożytku publicznego, a podmiotom ekonomii społecznej umożliwia uzyskanie statusu **przedsiębiorstwa społecznego**. Jest on nadawany przez wojewodę po spełnieniu kilkunastu warunków dotyczących prowadzonej działalności. Przedsiębiorstwo społeczne może mieć charakter reintegracyjny, usługowy lub mieszany, może korzystać z dodatkowych uprawnień przewidzianych w ustawie, np. dofinansowania z funduszy publicznych miejsc pracy dla osób należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Korzyści wynikające z realizacji zamówień publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej

3

Zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym, w tym w formie zamówień publicznych, jest nie tylko realizacją ustawowego obowiązku współpracy, ale przede wszystkim przynosi **korzyści** dla jednostek administracji publicznej, dla obywateli i obywateli oraz dla samych organizacji.

Z perspektywy **państwa**, w szczególności samorządów lokalnych, najważniejsze korzyści wynikające ze zlecania zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej to:

- realizacja zamówień przez organizacje, które są specjalistami w określonych dziedzinach i przedkładają korzyści społeczne ponad zysk wynikający z realizacji zamówienia, co jest szczególnie użyteczne przy świadczeniu różnego rodzaju usług społecznych, istotnych dla obywateli i obywateli,
- wykorzystanie do realizacji zamówień publicznych potencjału organizacji: wiedzy, doświadczeń, ludzi i sprzętu,
- z perspektywy samorządów lokalnych istotną korzyścią jest realizacja zamówień przez lokalnych wykonawców, a taki charakter ma większość podmiotów ekonomii społecznej; można się z nimi łatwiej porozumieć, znają dobrze miejscową specyfikę, podczas realizacji zamówień lokalnie wydają pieniądze, zatrudniają mieszkańców społeczności lokalnej,
- wspieranie działalności pożytku publicznego służącej zaspokajaniu potrzeb społecznych, uzupełniającej i wzmacniającej działania państwa prowadzonej przez organizacje pozarządowe,
- wspieranie celów ważnych z perspektywy polityk publicznych, np. reintegracji społecznej i zawodowej czy deinstytucjonalizacji świadczenia usług społecznych,
- zwiększenie efektywności wydatkowania pieniędzy publicznych dzięki łączeniu zakupów usług, robót budowlanych czy towarów z osiągnięciem dodatkowych korzyści społecznych wynikających z działalności organizacji pozarządowych,

- oszczędności w wydatkach publicznych dzięki temu, że osoby niemające pracy i korzystające wcześniej ze świadczeń społecznych mają zatrudnienie w podmiotach ekonomii społecznej,
- rozwój społeczności lokalnych poprzez zwiększanie ich potencjału społecznego i ekonomicznego, na który składają się również lokalne organizacje,
- budowanie przyjaznego wizerunku instytucji publicznych, które dbają nie tylko o efektywne wydatkowanie publicznych pieniędzy, ale także o zaspokajanie ważnych potrzeb społecznych.

Dla **obywatelek i obywateli** zamówienia publiczne realizowane przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej to przede wszystkim szansa na:

- lepsze dostosowanie zamówień do potrzeb i możliwości społecznych, które z reguły dobrze znają organizacje pozarządowe; to z kolei przyczynia się do zwiększenia skuteczności i użyteczności działań publicznych z perspektywy ich odbiorców,
- angażowanie mieszkanek i mieszkańców lokalnych społeczności w realizację zamówień, co przekłada się na tworzenie dla nich miejsc pracy w organizacjach pozarządowych i innych podmiotach ekonomii społecznej,
- wzmocnienie, dzięki realizowanym zamówieniom publicznym, działalności pożytku publicznego prowadzonej przez organizacje, z której korzystają obywatelki i obywatele,
- jednym z istotnych wymiarów działalności podmiotów ekonomii społecznej jest integracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, np. osób bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami czy osób w kryzysie bezdomności; dzięki realizowanym zamówieniom organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej mogą zatrudniać takie osoby i skuteczniej wspierać je w powrocie do społeczeństwa.

Dla **organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej** realizacja zamówień publicznych to przede wszystkim:

- dodatkowe źródło przychodów,
- możliwość rozwoju oferty usług i produktów w ramach działalności ekonomicznej,
- wsparcie w prowadzeniu i rozwijaniu działalności pożytku publicznego,
- podtrzymanie i/lub zwiększenie zatrudnienia, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- budowanie wiarygodności i zaufania w otoczeniu,
- okazja do nawiązywania współpracy z administracją publiczną, nie tylko w zakresie realizacji zadań publicznych, ale również wspólnego rozwiązywania problemów społecznych.

Korzyści wynikające z realizacji zamówień publicznych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej są podstawowym powodem, dla którego państwo zdecydowało

o możliwości stosowania **preferencji** dla tych podmiotów przy ubieganiu się o zamówienia publiczne. Ale jest jeszcze inna ważna przesłanka tej decyzji. O zamówienia publiczne co do zasady może ubiegać się każdy wykonawca spoza sektora finansów publicznych. Podmioty ekonomii społecznej, które przedkładają misję społeczną nad zysk, pod względem prawnym i praktycznym najczęściej nie są w stanie konkurować z podmiotami rynkowymi mającymi większe możliwości i doświadczenia w realizacji zamówień publicznych. Ułatwienia są **sposobem wyrównywania szans** organizacji społecznych w ubieganiu się o realizację zamówień publicznych.

Jest to szczególnie istotne w przypadku zamówień na **usługi społeczne**, w których specjalizują się podmioty ekonomii społecznej. Ich zakres został zdefiniowany w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych i obejmuje 14 obszarów: politykę prorodziną, wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej, pomoc społeczną, promocję i ochronę zdrowia, wspieranie osób niepełnosprawnych, edukację publiczną, przeciwdziałanie bezrobociu, kulturę, kulturę fizyczną i turystykę, pobudzanie aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwo, ochronę środowiska oraz reintegrację zawodową i społeczną.

Zamówienia publiczne

4

4.1. Podstawowe informacje o zamówieniach publicznych

Zamówienia publiczne to **odpłatne umowy finansowane ze środków publicznych** zawierane między **zamawiającym**, czyli nabywcą usług czy towarów, a **wykonawcą**, czyli podmiotem, który realizuje usługi lub dostarcza towary. Zamówień udzielają głównie instytucje publiczne, a także inne podmioty działające w sektorach gospodarki ważnych z punktu widzenia państwa i/lub dysponujące środkami publicznym, spełniające dodatkowe warunki określone prawem. Zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych podmioty spoza sektora finansów publicznych, w tym organizacje pozarządowe, udzielają zamówień publicznych wtedy, gdy zakup spełnia łącznie trzy warunki:

- jest w ponad 50% sfinansowany lub dofinansowany ze środków publicznych,
- jego wartość jest równa lub przekracza progi unijne (obecnie najniższy próg unijny wynosi 143 tys. euro),
- dotyczy robót budowlanych w zakresie inżynierii lądowej lub wodnej, budowy szpitali, obiektów sportowych, rekreacyjnych lub wypoczynkowych, budynków szkolnych, budynków szkół wyższych lub budynków wykorzystywanych przez administrację publiczną lub usług związanych z takimi robotami budowlanymi.

Niezależnie od tego organizacje pozarządowe mogą być zobowiązane do stosowania zamówień publicznych w umowach zawieranych z dysponentami środków publicznych. Tak jest np. w umowach dotyczących realizacji projektów finansowanych z funduszy unijnych. Prawo przewiduje szereg zwolnień z obowiązku stosowania zamówień publicznych, ale co do zasady jednostki administracji publicznej wydające środki z budżetu państwa, budżetów samorządów terytorialnych czy środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz innych międzynarodowych lub rządowych instytucji publicznych powinny stosować zamówienia publiczne.

Zamówienia publiczne, zgodnie z ustawą o finansach publicznych, są **podstawowym sposobem zlecania realizacji zadań publicznych podmiotom spoza sektora finansów publicznych**. Dopuszczone są także inne sposoby zlecania zadań, o ile przewidziane są w ustawach.

Takie sposoby określone są np. w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie czy w ustawie o zdrowiu publicznym.

O realizację zamówienia publicznego mogą ubiegać się osoby fizyczne, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, o ile spełniają warunki określone przez zamawiającego. Oferta realizacji zamówienia może być złożona przez pojedynczy podmiot, ale może ją składać kilku oferentów tworzących tzw. konsorcjum. Wszelkie ograniczenia w dostępie do zamówienia publicznego mogą wynikać jedynie z powszechnie obowiązującego prawa.

Zamówienia publiczne podlegają regulacjom prawnym przede wszystkim dotyczącym wydatkowania środków publicznych, z których najważniejsza jest **ustawa o finansach publicznych**. Ich udzielanie i realizację regulują również inne ustawy, np. Kodeks cywilny. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych **prawo do realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych przysługuje ogółowi podmiotów, chyba że odrębne ustawy stanowią inaczej**. Przykładem takiej ustawy jest, wspomniana wcześniej, ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie ograniczająca krąg potencjalnych wykonawców do organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego. Zamówienia publiczne zachowują zasadę dostępu do zamówienia dla każdego potencjalnego wykonawcy, ale ustawy mogą przewidywać ograniczenia w tym zakresie. O tego rodzaju ograniczeniach, z których mogą korzystać organizacje pozarządowe, jest mowa w publikacji.

Inna zasada określona w ustawie o finansach publicznych stanowi, że **wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów**. W praktyce oznacza to, że wykonawcy zadań publicznych powinni być wyłaniani w sposób konkurencyjny, umożliwiający porównywanie ofert realizacji zadania i wybór najlepszej. Tak jest nie tylko w przypadku zamówień publicznych, w których prymat mają konkurencyjne sposoby wyboru wykonawcy, ale także np. w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, gdzie podstawowym sposobem zlecania zadań jest otwarty konkurs ofert. Prawo przewiduje również możliwości stosowania niekonkurencyjnych sposobów zlecania zadań – w zamówieniach publicznych jest to tryb z wolnej ręki, a w pożytku publicznym tryb pozakonkursowy. Mogą być one jednak stosowane tylko w ściśle określonych prawem okolicznościach.

Udzielanie zamówień publicznych reguluje przede wszystkim ustawa **Prawo zamówień publicznych**, ale dotyczy zamówień o wartości co najmniej 170 tys. zł netto (bez podatku VAT). Do końca 2025 r. był to próg co najmniej 130 tys. zł netto. Ustawa wdraża przepisy dyrektyw unijnych dotyczących zamówień publicznych w zakresie udzielania zamówień, których wartość jest większa lub równa tzw. progom unijnym.

Wartości progów unijnych co dwa lata określa Komisja Europejska. Obecne wartości obowiązują w latach 2026–2027 i obejmują kilka progów w zależności od rodzajów zamówień. Podstawowy próg na usługi i dostawy to obecnie 140 tys. euro, a dla zamawiających będących jednostkami samorządu terytorialnego 216 tys. euro. Próg na roboty budowlane to 5,404 tys. euro.

Udzielanie zamówień publicznych o wartości mniejszej niż 170 tys. zł **nie podlega Prawu zamówień publicznych**, a jedynie ustawie o finansach publicznych i innym ogólnym regulacjom prawnym. W praktyce, choć nie jest to wymóg ustawowy, większość zamawiających ma **wewnętrzne regulaminy**, dzięki czemu sposoby udzielania zamówień o wartości poniżej 170 tys. zł są jasne i czytelne zarówno dla pracowników zamawiającego, jak i dla potencjalnych wykonawców.

W przypadku zamówień finansowanych z funduszy unijnych stosowany jest odrębny sposób ich udzielania, tzw. **zasada konkurencyjności**. Została ona określona w *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027* wydanych przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej. Ten sposób udzielania zamówień jest stosowany przez podmioty publiczne w przypadku zamówień o wartości powyżej 80 tys. zł, ale mniejszej niż 170 tys. zł, a przez podmioty niepubliczne do każdego wydatku o wartości powyżej 80 tys. zł. Podstawowe sposoby udzielania zamówień publicznych przedstawia poniższa tabela.

Wartość zamówienia	Podstawa udzielania zamówienia	Sposoby/tryby udzielania zamówienia
Równa lub większa niż progi unijne	Prawo zamówień publicznych implementujące dyrektywy unijne dotyczące zamówień publicznych	Najczęściej stosowany tryb to przetarg nieograniczony, ale przewidziane są także inne tryby: przetarg ograniczony, negocjacje z ogłoszeniem, negocjacje bez ogłoszenia, z wolnej ręki, dialog konkurencyjny, partnerstwo innowacyjne
Od 170 tys. zł, poniżej progów unijnych	Prawo zamówień publicznych	Najczęściej stosowany tryb to tryb podstawowy, ale przewidziane są również inne tryby: negocjacje bez ogłoszenia, z wolnej ręki, partnerstwo innowacyjne
Poniżej 170 tys. zł	Regulamin wewnętrzny zamawiającego	Najczęściej wykorzystywanym sposobem udzielania zamówienia jest zapytanie ofertowe, ale stosowane są także inne sposoby, np. rozeznanie cenowe

Powyżej 80 tys. zł, ale poniżej 170 tys. zł w przypadku podmiotów publicznych i powyżej 80 tys. zł w przypadku podmiotów niepublicznych, finansowane z funduszy unijnych	Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027	Zapytanie ofertowe spełniające warunki określone w Wytycznych
--	---	---

Tryb z wolnej ręki przewidziany w Prawie zamówień publicznych oznacza możliwość bezpośredniego udzielenia zamówienia, ale można go stosować tylko po spełnieniu warunków określonych w ustawie, np. jeżeli w ogłoszonym wcześniej przetargu nie wpłynęła żadna oferta. W regulaminach wewnętrznych dotyczących udzielania zamówień o wartości poniżej 170 tys. zł często pojawia się również możliwość **bezpośredniego udzielenia zamówienia o znikomej wartości**. Tę wartość zamawiający określa sam. W przypadku małych zamawiających jest to z reguły 20 tys. zł, w przypadku większych 50, a nawet 80 tys. zł. Jest to możliwość, z której w szczególności mogą korzystać **organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej**.

W procesie wyboru wykonawcy, niezależnie od sposobu udzielania zamówienia, istotne znaczenie ma przede wszystkim **opis przedmiotu zamówienia**, czyli tego, co ma zrobić wykonawca. Przedmiot zamówienia musi zostać przypisany do trzech głównych kategorii: usługi, dostawy oraz roboty budowlane i dodatkowo do kodów CPV, czyli kodów ze Wspólnego Słownika Zamówień Publicznych odpowiadających określonym rodzajom przedmiotów zamówień. Kategorie zamówień i kody CPV są o tyle istotne, że odpowiadają im różne sposoby i warunki udzielania zamówień. Ważne są także **warunki udziału w postępowaniu** określające wymagania, które musi spełnić wykonawca, aby zrealizować zamówienie. Trzecim istotnym elementem są **kryteria oceny ofert** uwzględniające zarówno cenę, jak i inne, niezwiązane z ceną kryteria dotyczące przykładowo jakości realizacji zamówienia lub aspektów społecznych albo środowiskowych.

Wykonawcą zostaje ten podmiot, który spełnił warunki udziału w postępowaniu, a jego oferta została najwyżej oceniona według przyjętych kryteriów. Z wybranym wykonawcą zamawiający zawiera umowę cywilnoprawną będącą podstawą realizacji zamówienia. W umowie uwzględnione są przede wszystkim: opis przedmiotu zamówienia, obowiązki wykonawcy, termin realizacji zamówienia i kwota wynagrodzenia, jakie otrzyma wykonawca. Z reguły wynagrodzenie wykonawcy wypłacane jest po zrealizowaniu zamówienia, choć możliwe są także inne sposoby płatności, np. okresowe czy zaliczkowe.

4.2. Zamówienia publiczne i organizacje pozarządowe

Wykonawcą zamówień publicznych mogą być organizacje pozarządowe, ale jedynie w ramach **działalności odpłatnej pożytku publicznego, działalności gospodarczej** lub **innej działalności zarobkowej**.

Organizacje pozarządowe oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego najczęściej realizują zadania zlecane na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, które mogą być realizowane w ramach nieodpłatnej i odpłatnej działalności pożytku publicznego. Organizacje rzadko są wykonawcami zamówień publicznych, co z jednej strony wynika z braku wiedzy i doświadczeń w ubieganiu się o ich realizację, z drugiej z przyzwyczajenia jednostek administracji publicznej do zlecania organizacjom zadań na podstawie ustawy o pożytku publicznym i o wolontariacie lub innej ustawy pozwalającej udzielać dotacji na realizację zadań publicznych.

W przypadku niektórych podmiotów ekonomii społecznej, np. spółdzielni socjalnych czy spółdzielni pracy, sytuacja bywa odwrotna. Jako podmioty gospodarcze korzystają one częściej z zamówień publicznych niż z dotacji w sferze pożytku publicznego. W poniższej tabeli pokazane zostały podstawowe różnice pomiędzy zlecaniem zadań w sferze pożytku publicznego a zamówieniami publicznymi.

	Pożytek publiczny	Zamówienia publiczne
Rodzaj zlecanego zadania	Tylko zadanie należące do sfery pożytku publicznego	Każde zadanie publiczne
Wykonawca	Tylko organizacje pozarządowe i inne podmioty wskazane w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Każda osoba fizyczna, prawna i jednostka nieposiadająca osobowości prawnej
Minimalny czas na składanie ofert	21 dni w otartym konkursie ofert	7 dni w zamówieniach o wartości poniżej progów unijnych
Oferta realizacji zadania	Zlecający zadanie określa z reguły cel i warunki realizacji zadania, a oferent proponuje sposób realizacji zadania	Zamawiający z reguły określa zadanie, a oferent potwierdza gotowość jego realizacji
Cena realizacji zadania	Oferent przedstawia szczegółowy budżet realizacji zadania; może być także zmuszony do wykazania własnego wkładu w realizację zadania	Oferent przedstawia cenę realizacji zadania; wynagrodzenie wykonawcy pokrywa wszystkie koszty realizacji zamówienia

Realizacja zadania	Tylko w ramach działalności pożytku publicznego: odpłatnej lub nieodpłatnej	Tylko w ramach działalności odpłatnej pożytku publicznego, działalności gospodarczej lub innej zarobkowej
Sposób finansowania	Dotacja	Zakup usług, towarów
Rozliczenia i płatności	Wykonawca otrzymuje dotację na realizację zadania, którą z reguły rozlicza po zakończeniu realizacji zadania zgodnie ze szczegółowym budżetem załączonym w ofercie	Wykonawca z reguły otrzymuje zapłatę po zrealizowaniu zamówienia, choć możliwe są także płatności cząstkowe i zaliczkowe
Podstawa płatności	Sprawozdanie z realizacji zadania zgodne z budżetem z oferty	Faktura

Warto zwrócić uwagę, że w pewnych aspektach zamówienia publiczne są korzystniejsze niż otwarte konkursy ofert. Chodzi np. o **szybszy wybór wykonawcy** czy też **prostsze rozliczenie** realizacji zadania. W zamówieniach publicznych istnieją możliwości **bezpośredniego ich udzielenia**, których nie przewiduje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zapytania ofertowe w przypadku zamówień o wartości poniżej 170 tys. zł bywają **prostsze proceduralnie** niż otwarte konkursy ofert na realizację zadań w sferze pożytku publicznego.

4.3. Społeczne zamówienia publiczne

Unia Europejska od lat 90. XX w. promuje **społeczne zamówienia publiczne**, czyli podejście, w ramach którego przy udzielaniu zamówień zamawiający wykorzystują rozwiązania pozwalające osiągać dodatkowe korzyści społeczne. Unia zachęca także do stosowania aspektów środowiskowych, tzw. **zielonych zamówień publicznych**, które razem ze społecznymi składają się na **zrównoważone zamówienia publiczne**.

Społeczne zamówienia publiczne obejmują m.in. wykorzystanie gotowych, określonych prawem rozwiązań nazywanych **klauzulami społecznymi**. Od 2004 r. są one obecne w unijnych dyrektywach dotyczących zamówień publicznych. W Polsce pierwsze klauzule społeczne pojawiły się w Prawie zamówień publicznych w 2009 r. Obecnie w Prawie zamówień publicznych i innych ustawach przewidzianych jest kilka klauzul społecznych i innych rozwiązań pozwalających uwzględniać aspekty społeczne przy udzielaniu zamówień publicznych. **Część z nich, w większym lub mniejszym stopniu, ułatwia organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej realizację zamówień.** Rozwiązania zostały opisane w rozdziale piątym.

W Prawie zamówień publicznych przewidziane są również inne klauzule społeczne, np. klauzula pracownicza, etykieta społeczna czy też dostosowanie przedmiotu zamówienia do potrzeb użytkowników, ale nie są to rozwiązania preferujące podmioty ekonomii społecznej. Opis klauzul można znaleźć w informatorze, do którego link znajduje się na końcu publikacji.

Zamawiający mogą także formułować własne warunki pozwalające uwzględniać aspekty społeczne w opisie przedmiotu zamówienia lub w kryteriach oceny ofert, ale wykorzystanie klauzul społecznych eliminuje ryzyko uznania takich warunków czy kryteriów za niezgodne z prawem. Stosując rozwiązania uwzględniające aspekty społeczne, zamawiający powinien **trzymać się litery prawa**. Próby przekształcania zapisów ustawowych mogą być potraktowane jako **nieuprawnione ograniczenie dostępu do zamówienia**. Zamawiający powinni również pamiętać, że klauzule społeczne, a także inne rozwiązania uwzględniające aspekty społeczne **nie dają prawa terytorialnego ograniczenia dostępu do zamówienia**.

Więcej informacji o społecznych i zielonych zamówieniach publicznych można znaleźć na stronie Urzędu Zamówień Publicznych (link znajduje się na końcu publikacji).

Rozwiązania ułatwiające dostęp do zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej

Rozwiązania, dzięki którym organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej mają ułatwiony dostęp do zamówień publicznych, można stosować:

- jako **kryteria oceny ofert** – preferowanie podmiotów ekonomii społecznej, ale nieograniczanie dostępu do postępowania innym wykonawcom,
- w **opisie przedmiotu zamówienia** – warunek zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym preferujący podmioty ekonomii społecznej; mogą go spełniać także inni wykonawcy,
- w **warunkach udziału w postępowaniu** – ograniczenie możliwości złożenia oferty wyłącznie lub głównie do podmiotów ekonomii społecznej,
- w formie **wyłączenia stosowania Prawa zamówień publicznych** przy udzielaniu zamówień w zakresie rewitalizacji.

Niektóre jednostki administracji publicznej, głównie samorządowej, stosują również **systemowe rozwiązania** dotyczące stosowania aspektów społecznych, głównie z myślą o podmiotach ekonomii społecznej.

Rozwiązania najczęściej wykorzystywane w zamówieniach publicznych zostały opisane poniżej wraz z informacjami o przykładach ich praktycznego stosowania. **Na końcu publikacji znajdują się linki do niektórych postępowań o udzielenie zamówień oraz innych dokumentów po to, aby zainteresowani mogli zobaczyć, w jaki sposób omawiane rozwiązania zostały tam opisane.**

5.1. Kryteria oceny ofert

Społeczne kryteria oceny ofert w zamówieniach o wartości poniżej 170 tys. zł
Podstawa prawna: wewnętrzny regulamin zamawiającego

Możliwość stosowania:

rozwiązanie może być stosowane w każdym zamówieniu, którego wartość jest mniejsza niż 170 tys. zł, ale nie w zamówieniu udzielanym na podstawie zasady konkurencyjności

Charakter:

rozwiązanie dobrowolne, kryterium oceny ofert

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może w kryteriach oceny ofert zastosować aspekty społeczne, w tym także takie, które preferują podmioty ekonomii społecznej. Najczęściej są stosowane dwa tego rodzaju kryteria:

- dodatkowe punkty w ocenie za to, że wykonawca jest organizacją pozarządową lub podmiotem ekonomii społecznej,
- dodatkowe punkty w ocenie za to, że wykonawca zatrudni do realizacji zamówienia osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wskazane przez zamawiającego.

Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym są m.in. określone w klauzuli zastrzeżonej opisanej w dalszej części rozdziału piątego. Kryterium zatrudnieniowe może co prawda spełnić każdy wykonawca, ale jest to rodzaj preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej, ponieważ to one najczęściej zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.

Wykorzystanie obu tych kryteriów powoduje, że zamawiający nie ograniczają udziału w postępowaniu żadnemu oferentowi, ale zwiększają szanse na to, że wykonawcą będzie podmiot ekonomii społecznej.

Zamawiający mogą także stosować inne kryteria społeczne czy też środowiskowe, niezwiązane z podmiotami ekonomii społecznej.

Kryteria powinny być sformułowane w sposób jasny, przejrzysty i mierzalny tak, aby oferent dokładnie wiedział, jak spełnić te kryteria, a zamawiający mógł to jednoznacznie zweryfikować. Kryteria muszą wiązać się z przedmiotem zamówienia

Sposób weryfikacji:

- w przypadku pierwszego kryterium będzie to oświadczenie składane wraz z ofertą i/lub dokumenty potwierdzające status oferenta,
- w przypadku drugiego kryterium będzie to deklaracja oferenta, że spełni warunek zatrudnienia, oświadczenie o spełnieniu warunków dotyczących zatrudnienia składane przed podpisaniem umowy z wykonawcą lub w określonym czasie od podpisania umowy i/lub dokumenty potwierdzające zatrudnienie. Oświadczeń i dokumentów zamawiający może żądać również w trakcie realizacji zamówienia, o ile zostało to przewidziane w umowie z wykonawcą

Cele:

- preferowanie organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej jako wykonawców zamówień publicznych,
- zachęcanie wykonawców do zatrudniania osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Potencjalni wykonawcy:

wykonawcą może być każdy podmiot, ale w praktyce większe szanse mają **organizacje pozarządowe** i inne **podmioty ekonomii społecznej**

Przykład:

Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w zapytaniu ofertowym na świadczenie kompleksowej usługi organizacji szkolenia *Szkoła Dobrego Wolontariatu 2025* oraz w zapytaniu ofertowym na przeprowadzenie badania *Finansowanie organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego – edycja III* zastosował tzw. kryterium sektorowe, czyli przyznawał 10 na 100 możliwych punktów za to, że wykonawca jest organizacją pozarządową lub innym podmiotem ekonomii społecznej prowadzącym działalność pożytku publicznego. Wykonawcą pierwszej usługi została Fundacja We are for U, a wykonawcą badania Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w partnerstwie z firmą badawczą (linki do postępowań znajdują się na końcu publikacji)

Społeczne kryteria oceny ofert w zamówieniach udzielanych na podstawie Prawa zamówień publicznych oraz na podstawie zasady konkurencyjności

Podstawa prawna:

- art. 242 ust. 2 pkt 2 Prawa zamówień publicznych,
- sekcja 3.2.2, pkt 17 lit. a *Wytycznych dotyczących kwalifikowalności wydatków na lata 2021–2027*

Możliwość stosowania:

rozwiązanie może być stosowane w każdym zamówieniu udzielanym na podstawie Prawa zamówień publicznych lub zasady konkurencyjności

Charakter:

rozwiązanie dobrowolne, kryterium oceny ofert

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może w kryteriach oceny ofert zastosować aspekty społeczne, w tym także takie, które preferują podmioty ekonomii społecznej. Jednakże nie mogą być to kryteria odnoszące się do właściwości wykonawcy, dlatego nie można w tym przypadku stosować kryterium bezpośrednio odwołującego się do bycia organizacją pozarządową lub innym podmiotem ekonomii społecznej. Preferencją stosowaną w przypadku tych zamówień są dodatkowe punkty w ocenie za to, że wykonawca zatrudni do realizacji zamówienia osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wskazane przez zamawiającego. Wykorzystanie tego kryterium powoduje, że zamawiający nie ogranicza udziału w postępowaniu żadnemu oferentowi, ale zwiększa szanse na to, że wykonawcą będzie podmiot ekonomii społecznej zatrudniający wskazane osoby.

Zamawiający mogą także stosować inne kryteria społeczne czy też środowiskowe niezwiązane z podmiotami ekonomii społecznej, ale muszą być one sformułowane w sposób jednoznaczny i zrozumiały, muszą wiązać się z przedmiotem zamówienia i nie mogą dotyczyć właściwości wykonawcy

Sposób weryfikacji:

deklaracja oferenta, że spełni kryterium zatrudnienia, oświadczenie o spełnieniu warunków dotyczących zatrudnienia składane przed podpisaniem umowy z wykonawcą lub w określonym czasie od podpisania umowy i/lub dokumenty potwierdzające zatrudnienie. Oświadczeń i dokumentów zamawiający może żądać również w trakcie realizacji zamówienia, o ile zostało to przewidziane w umowie z wykonawcą

Cele:

- zachęcanie wykonawców do zatrudniania osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- preferowanie organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej jako wykonawców zamówień publicznych

Potencjalni wykonawcy:

wykonawcą może być każdy podmiot, ale potencjalnie większe szanse mają **organizacje pozarządowe** i inne **podmioty ekonomii społecznej**, które zatrudniają osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Przykład:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miedzianej Górze (woj. świętokrzyskie) w postępowaniu na sukcesywne świadczenie usług społecznych w miejscu zamieszkania dla osób starszych, w tym z niepełnosprawnościami, na terenie gminy Miedziana Góra w latach 2024–2027, finansowanym z EFS Plus, zastosował społeczne kryterium oceny ofert dotyczące zatrudnienia do realizacji zamówienia osób bezrobotnych lub osób do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia posiadających status osoby poszukującej pracy i pozostającej bez zatrudnienia. Realizator zamówienia to konsorcjum, którego liderem jest firma rynkowa, ale partnerem jest Fundacja Skrzydła Opieki z nieodległego Ostrowca Świętokrzyskiego.
- Centrum Usług Społecznych w Adamówce w zamówieniu na przygotowanie i dostarczanie posiłków zastosowało zatrudnieniowe kryterium oceny ofert (a także klauzulę zastrzeżoną), wykonawcą została Adamowska Spółdzielnia Socjalna „AS” (link do postępowania na końcu publikacji)

5.2. Opis przedmiotu zamówienia – warunek zatrudnienia do realizacji zamówienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Klauzula zatrudnieniowa, warunek zatrudnienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Podstawa prawna:

art. 96 ust. 2 pkt 2 Prawa zamówień publicznych

Możliwość stosowania:

bez względu na wartość i rodzaj zamówienia, także w zamówieniach udzielanych na podstawie zasady konkurencyjności

Charakter:

klauzula dobrowolna, stanowi warunek realizacji zamówienia uwzględniony w opisie przedmiotu zamówienia

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może zobowiązać wykonawcę, aby do realizacji zamówienia zatrudnił osoby należące do następujących grup zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- 1) osób niepełnosprawnych,
- 2) bezrobotnych,
- 3) osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej,
- 4) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia
- 5) osób usamodzielnianych,
- 6) młodocianych w celu przygotowania zawodowego,
- 7) bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 8) uzależnionych od alkoholu, uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających,
- 9) chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- 10) długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 11) zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- 12) uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

Zamawiający sam decyduje o zastosowaniu klauzuli oraz o tym, ile osób ma zostać zatrudnionych i do jakich kategorii osób marginalizowanych społecznie wymienionych w ustawie mają one należeć.

Wymóg zatrudnienia ma być spełniony w trakcie realizacji zamówienia, stąd też musi znaleźć się w umowie z wykonawcą, w której muszą być także określone sposoby weryfikacji zatrudnienia i ewentualne sankcje, jeżeli wykonawca nie spełni tego wymogu

Sposób weryfikacji:

deklaracja o spełnieniu warunku zatrudnienia w ofercie, oświadczenie o spełnieniu warunków klauzuli składane przed podpisaniem umowy z wykonawcą lub w określonym czasie od podpisania umowy i/lub dokumenty potwierdzające zatrudnienie. Oświadczeń i dokumentów zamawiający może żądać również w trakcie realizacji zamówienia, o ile zostało to przewidziane w umowie z wykonawcą

Cele:

- zatrudnienie osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, przynajmniej na okres realizacji zamówienia,
- wsparcie integracji zawodowej i społecznej tych osób,
- zwiększenie szans osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym na znalezienie trwałego zatrudnienia,
- ułatwienie dostępu do zamówień podmiotom ekonomii społecznej, które zatrudniają takie osoby i prowadzą ich integrację społeczną i zawodową

Potencjalni wykonawcy:

każdy wykonawca, który zatrudni wskazane osoby, ale w praktyce jest to ułatwienie dla **podmiotów ekonomii społecznej** zatrudniających wskazane osoby, gdyż nie muszą ich szukać i zatrudniać; wystarczy, że skierują je do realizacji zamówienia

Przykłady:

- Miasto Słupsk (woj. pomorskie) zastosowało klauzulę zatrudnieniową w postępowaniach dotyczących opieki nad cmentarzami komunalnymi. Wykonawcą została Spółdzielnia Socjalna Drabina z Ustki.
- Dom Pomocy Społecznej w Skrzynnie (woj. łódzkie) zastosował klauzulę zatrudnieniową (a także inne rozwiązania) w zamówieniu na usługi porządkowe, a wykonawcą zostało lokalne Stowarzyszenie dla Osób Potrzebujących Pomocy RAZEM

5.3. Warunki udziału w postępowaniu

Zastrzeżenie zamówienia dla spółdzielni socjalnych i/lub przedsiębiorstw społecznych

Podstawa prawna:

art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz art. 26 ustawy o ekonomii społecznej

Możliwość stosowania:

rozwiązanie może być stosowane w każdym zamówieniu, którego wartość jest mniejsza niż 170 tys. zł, w tym udzielanym na podstawie zasady konkurencyjności

Charakter:

rozwiązanie dobrowolne, warunek udziału w postępowaniu

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może zastrzec, że o zamówienie mogą ubiegać się tylko spółdzielnie socjalne i/lub przedsiębiorstwa społeczne

Sposób weryfikacji:

Sprawdzenie, czy wykonawca jest spółdzielnią socjalną zarejestrowaną w KRS lub czy jest przedsiębiorstwem społecznym umieszczonym w wykazie prowadzonym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (link do wykazu znajduje się na końcu publikacji)

Cele:

- wsparcie integracji społecznej i zawodowej osób należących do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wsparcie uspołecznienia świadczenia usług społecznych

Potencjalni wykonawcy:

wykonawcą może być tylko **spółdzielnia socjalna** i/lub **przedsiębiorstwo społeczne**

Przykłady:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siechnicach (woj. dolnośląskie) zastosował zastrzeżenie dla przedsiębiorstw społecznych w postępowaniu na przeprowadzenie i sporządzenie diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej Gminy Siechnice w zakresie usług społecznych. Wykonawcą zostało Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych z Wrocławia (link do postępowania na końcu publikacji).
- Miasto Świdwin w zapytaniu ofertowym na usługę doręczania korespondencji do mieszkańców zamieszkałych na terenie miasta Świdwin zastosowało zastrzeżenie dla spółdzielni socjalnych. Wykonawcą została Spółdzielnia Socjalna Moc na Wynos ze Świdwina (link do postępowania znajduje się na końcu publikacji).
- Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zastosowało zastrzeżenie dla spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych w zamówieniu dotyczącym kompleksowej organizacji i obsługi dwudniowej wizyty studyjnej szlakiem przedsiębiorstw społecznych w Polsce w projekcie *Profesjonalne wsparcie w zakresie wdrażania przepisów ustawy o ekonomii społecznej*. Wykonawcą została Fundacja We are for U mająca status przedsiębiorstwa społecznego (link do postępowania znajduje się na końcu publikacji)

Klauzula zastrzeżona, zamówienie zastrzeżone**Podstawa prawna:**

art. 94 ust. 1 i 2 Prawa zamówień publicznych

Możliwość stosowania:

w każdym zamówieniu bez względu na przedmiot i wartość, także w zamówieniach udzielanych na podstawie zasady konkurencyjności

Charakter:

klauzula dobrowolna, stanowi warunek udziału w postępowaniu

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może zastrzec zamówienie do podmiotów spełniających łącznie dwa warunki:

- 1) są zakładami pracy chronionej, spółdzielniami socjalnymi lub innymi podmiotami, których głównym celem działalności lub działalności ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, jest społeczna i zawodowa integracja osób społecznie marginalizowanych, w szczególności: osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, osób poszukujących pracy, niepozostających w zatrudnieniu lub niewykonujących innej pracy zarobkowej, osób usamodzielnianych, osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób bezdomnych, osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia, osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych, a także innych kategorii osób, które ustawy uznają za zagrożone wykluczeniem społecznym, np. osób 60+,
- 2) procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii osób zagrożonych wykluczeniem społecznym nie jest mniejszy niż 30% osób zatrudnionych u wykonawcy albo w jego jednostce, która będzie realizowała zamówienie.

Zamawiający może wskazać kategorię (kategorie) osób, których dotyczy wskaźnik zatrudnienia

Sposób weryfikacji:

oświadczenie o spełnianiu warunków klauzuli składane wraz z ofertą i/lub dokumenty potwierdzające status wykonawcy i wskaźnik zatrudnienia

Cel:

wsparcie zatrudnienia oraz integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Potencjalni wykonawcy:

podmioty ekonomii społecznej oraz zakłady pracy chronionej osiągające wymagany wskaźnik zatrudnienia. W praktyce z klauzuli korzystają najczęściej **zakłady aktywności zawodowej**, **spółdzielnie socjalne** i **organizacje pozarządowe**

Przykłady:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu (woj. dolnośląskie) zastosował klauzulę zastrzeżoną w zamówieniu na przygotowanie i dostarczenie gorących posiłków do Dziennego Domu Pomocy. Wykonawcą została Fundacja Znacznie Więcej z Wrocławia, która zatrudnia osoby z doświadczeniem choroby psychicznej.
- Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego zastosował klauzulę zastrzeżoną w postępowaniu dotyczącym zamówienia na kompleksową organizację uroczystej gali *Lider Ekonomii Społecznej w 2025*. Realizatorem zamówienia została Spółdzielnia Socjalna Tropem Przygody z Kielc (link do postępowania znajduje się na końcu publikacji)

Klauzula usługowa, zamówienie zastrzeżone na usługi społeczne, zdrowotne i kulturalne

Podstawa prawna:

art. 361 ust. 1 i 2 Prawa zamówień publicznych

Możliwość stosowania:

bez względu na wartość, ale tylko w zamówieniach dotyczących usług społecznych, zdrowotnych i kulturalnych, których kody CPV są wskazane w ustawie, udzielanym także na podstawie zasady konkurencyjności

Charakter:

klauzula dobrowolna, stanowi warunek udziału w postępowaniu

Krótki opis rozwiązania:

zamawiający może zastrzec zamówienie tylko do podmiotów spełniających łącznie cztery warunki:

- 1) celem ich działalności jest realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem zlecanych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób, o których mowa w klauzuli zastrzeżonej,
- 2) nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników,
- 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na współzarządzaniu w przypadku spółdzielni, akcjonariacie pracowniczym lub zasadach partycypacji pracowników, co wykonawcy określają w swoich statutach,
- 4) w ciągu ostatnich 3 lat poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne nie udzielono im zamówienia na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

W przypadku udzielenia zamówienia z wykorzystaniem klauzuli usługowej umowa z wykonawcą nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata

Sposób weryfikacji:

oświadczenie o spełnianiu warunków klauzuli składane wraz z ofertą i/lub dokumenty potwierdzające spełnianie warunków określonych w klauzuli

Cele:

- wsparcie zatrudnienia oraz integracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- uspołecznienie usług istotnych dla obywateli i obywaterek,
- zachęcanie do wprowadzania mechanizmów partycypacji pracowniczej

Potencjalni wykonawcy:

spółdzielnie socjalne oraz **przedsiębiorstwa społeczne reintegracyjne lub reintegracyjno-usługowe** mające w zakresie działalności możliwość realizacji zlecanych usług

Przykłady:

- Centrum Usług Społecznych w Adamówce (woj. podkarpackie) zastosowało klauzulę usługową, zlecając usługi opiekuńcze. Usługi świadczyło Stowarzyszenie In Progres (link do postępowania znajduje się na końcu publikacji).
- Centrum Usług Społecznych Wiązowna (woj. mazowieckie) zastosowało klauzulę usługową w zamówieniu na warsztaty w zakresie organizowania społeczności lokalnej, dzięki czemu ich realizatorem została lokalna Fundacja To Lubię

5.4. Wyłączenie stosowania Prawa zamówień publicznych

Wyłączenie stosowania Prawa zamówień publicznych przy zlecaniu zadań w zakresie rewitalizacji
Podstawa prawna: art. 11 ust. 5 pkt 5 Prawa zamówień publicznych
Możliwość stosowania: rozwiązanie może być stosowane jedynie przez gminę lub jej jednostki organizacyjne przy udzielaniu zamówień o wartości od 170 tys. zł poniżej progów unijnych, spełniających dodatkowe warunki określone w ustawie, przy udzielaniu zamówień na usługi i roboty budowlane
Charakter: rozwiązanie dobrowolne, wyłączające stosowanie Prawa zamówień publicznych przy udzieleniu zamówienia
Krótki opis rozwiązania: zamawiający (gmina lub jej jednostka) nie musi stosować Prawa zamówień publicznych do udzielenia zamówienia organizacjom pozarządowym lub spółdzielniom socjalnym , o ile spełnione są następujące warunki: <ul style="list-style-type: none"> • przedmiot zamówienia należy do działalności statutowej wykonawcy lub służy aktywizacji osób mających miejsce zamieszkania na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji, • przedmiotem zamówienia są usługi lub roboty budowlane realizujące przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w gminnym programie rewitalizacji oraz wykonywane na obszarze Specjalnej Strefy Rewitalizacji, • wartość zamówienia nie przekracza progów unijnych. W praktyce oznacza to, że zamawiający może udzielić zamówienia bezpośrednio lub wykorzystać otwarty konkurs ofert, jeżeli zadanie należy do sfery pożytku publicznego, zachowując dodatkowe wymogi określone w ustawie o rewitalizacji
Sposób weryfikacji: Sprawdzenie, czy wykonawca jest spółdzielnią socjalną lub organizacją pozarządową, np. poprzez weryfikację w KRS
Cel: uspołecznienie i deinstytucjonalizacja procesów rewitalizacji
Potencjalni wykonawcy: wykonawcą może być tylko spółdzielnia socjalna lub organizacja pozarządowa
Przykłady: <ul style="list-style-type: none"> • Malbork zlecił Spółdzielni Socjalnej Fabryka Inicjatyw prowadzenie punktu konsultacyjnego w zakresie działań rewitalizacyjnych, wykorzystując zwolnienie z Prawa zamówień publicznych. • Łódź w ramach rewitalizacji wykorzystuje otwarte konkursy ofert

5.5. Rozwiązania systemowe

Samorządy terytorialne stosują rozwiązania, które w sposób systemowy mają upowszechniać stosowanie klauzul społecznych i innych rozwiązań uwzględniających aspekty społeczne. Większość tych rozwiązań ma charakter **zaleceń dotyczących stosowania klauzul społecznych**, najczęściej tych skierowanych do podmiotów ekonomii społecznej. Zalecenia są przyjmowane w formie zarządzeń wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów, uchwał zarządów powiatów czy zarządów województw. Mają różną treść, niektóre dotyczą tylko zamówień o wartości poniżej 170 tys. zł, inne tylko zamówień udzielanych na podstawie Prawa zamówień publicznych; są też takie, które dotyczą wszystkich zamówień bez względu na wartość. Część samorządów zaleca stosowanie każdej klauzuli społecznej, część tylko tych skierowanych do podmiotów ekonomii społecznej. Zalecenia dotyczące stosowania klauzul społecznych przyjęły np.: gmina Kawęczyn, miasto Legionowo, Wrocław, Łódź, powiat łęczyński, powiat ostródzki, powiat słupski, województwo pomorskie czy województwo mazowieckie. Przykładem takiego rozwiązania może być zarządzenie Burmistrza Dzierzgonia zalecające stosowanie aspektów społecznych w zamówieniach bez względu na ich wartość (link do zarządzenia znajduje się na końcu publikacji).

Są samorządy, które zalecają stosowanie klauzul społecznych w **wewnętrznych regulaminach** dotyczących udzielania zamówień publicznych. Przykładem może być regulamin udzielania zamówień publicznych w Starostwie Powiatowym w Słupsku (link do regulaminu znajduje się na końcu publikacji), a dla jednostek administracji rządowej regulamin udzielania zamówień publicznych w Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (link do regulaminu znajduje się na końcu publikacji).

Nieliczne samorządy poszły krok dalej i wprowadziły **obowiązek stosowania klauzul społecznych**. Takie zarządzenie wydał np. Prezydent Miasta Częstochowy. Zgodnie z dokumentem urzędnicy przygotowujący postępowanie mają obowiązek przeanalizowania, czy można w nim zastosować klauzule społeczne. Jeżeli tak, to uwzględniają je w dokumentacji postępowania, jeżeli nie, to muszą pisemnie wytłumaczyć powody niezastosowania klauzul w danym postępowaniu. Aktualnie obowiązujące zarządzenie Prezydenta Miasta Częstochowy nie tylko wprowadza obowiązek stosowania klauzul społecznych w zamówieniach udzielanych na podstawie Prawa zamówień publicznych, ale dodatkowo zaleca stosowanie aspektów środowiskowych (link do zarządzenia znajduje się na końcu publikacji).

Interesujące rozwiązanie systemowe wprowadziło m.st. Warszawa. W rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi, przyjmowanymi na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, przewidziano możliwość **zakupu usług od organizacji pozarządowych** prowadzących działalność gospodarczą lub odpłatną działalność statutową. Zakup dokonywany jest w formie

zamówienia publicznego. Najczęściej wykorzystywane są w tym celu zamówienia o wartości poniżej 170 tys. zł. Miasto co roku podaje do publicznej wiadomości listę organizacji, od których zostały zakupione usługi. W 2023 r. Warszawa udzieliła w ten sposób organizacjom 659 zamówień na łączną kwotę prawie 13 mln zł (link do opisu rozwiązania znajduje się na końcu publikacji).

Inne rozwiązanie wykorzystujące zamówienia publiczne do zlecania zadań organizacjom pozarządowym opracowało i promuje Centrum OPUS z Łodzi. Jest to unikalny mechanizm tzw. **mikrozakupów** wykorzystujący zamówienia o wartości poniżej 170 tys. zł do zakupu usług w organizacjach pozarządowych. Mechanizm jest dostosowany do specyfiki działalności organizacji i opiera się na odrębnej procedurze mikrozakupów przyjmowanej w drodze zarządzenia burmistrza czy prezydenta miasta (link do opisu mechanizmu znajduje się na końcu publikacji).

Działaniem systemowym na poziomie ogólnokrajowym jest **obowiązek stosowania preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej w projektach finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus** w ramach regionalnych programów operacyjnych. Zgodnie z *Wytycznymi dotyczącymi realizacji projektów z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w regionalnych programach na lata 2021–2027* beneficjenci mają zawarty w umowach obowiązek stosowania preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej w każdym zamówieniu o wartości większej niż 80 tys. zł udzielanym w ramach projektów. Ten obowiązek do niedawna był bezwzględny, co rodziło problemy, bo nie we wszystkich rodzajach zamówień jego stosowanie było użyteczne. W czerwcu 2025 r. Wytyczne zostały zmienione i instytucje zawierające umowy z beneficjentami mają obecnie określać obowiązek stosowania preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej, ale tylko we wskazanych rodzajach zamówień. Innym rozwiązaniem o charakterze systemowym jest obowiązek zlecania podmiotom ekonomii społecznej co najmniej 30% wartości usług realizowanych przez Centra Usług Społecznych w ramach projektów finansowanych z EFS Plus.

Rada Ministrów przyjmuje także **zalecenia dotyczące stosowania klauzul społecznych** w zamówieniach publicznych skierowane do jednostek administracji rządowej. Obecnie obowiązujące zalecenia pochodzą z 2022 r. (link do nich znajduje się na końcu publikacji).

O czym należy pamiętać, stosując rozwiązania ułatwiające dostęp do zamówień publicznych organizacjom pozarządowym i innym podmiotom ekonomii społecznej

Stosując rozwiązania preferujące organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii społecznej jako wykonawców zamówień publicznych, zamawiający powinni brać pod uwagę ogólne zasady wynikające z prawa i zdrowego rozsądku, w tym uwzględnić kilka poniższych wskazówek:

- zamawiający powinien **wytypować zamówienia publiczne, które mają charakter społeczny** (np. ze względu na rodzaj, przedmiot czy odbiorców zamówienia),
- zanim zamawiający zastosuje preferencje, powinien **rozpoznać rynek potencjalnych wykonawców**, czyli organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej pod kątem:
 - spełniania warunków określonych w klauzulach społecznych lub innych rozwiązaniach,
 - zdolności do realizacji zamówienia, które zamierza zlecić zamawiający.

W wyniku takiego rozpoznania może okazać się, że nie ma podmiotów ekonomii społecznej, które byłyby w stanie spełnić aspekty społeczne i/lub zrealizować zamówienie. W takim przypadku stosowanie rozwiązań preferujących podmioty ekonomii społecznej jest bezcelowe. Brak rozpoznania rynku może skutkować tym, że w postępowaniu z zastosowaną preferencją nie wpłynie żadna oferta albo nie wpłynie oferta podmiotu ekonomii społecznej,

- klauzula społeczna lub inna preferencja dla podmiotów ekonomii społecznej powinna być **uzasadniona przedmiotem zamówienia i/lub ważnymi korzyściami społecznymi**, którymi mogą być np. wsparcie podmiotów ekonomii społecznej w zakresie reintegracji i zatrudnienia

osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub w zakresie świadczenia usług społecznych,

- podejmując decyzję o zastosowaniu preferencji dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej zamawiający – zgodnie z określoną w Prawie zamówień publicznych zasadą proporcjonalności, ale także zgodnie z racjonalnością działania – powinien rozważyć, czy zastosowanie tych preferencji **nie będzie miało negatywnych skutków dla rynku potencjalnych wykonawców i dla realizacji zamówienia**, np. nie spowoduje istotnych opóźnień czy obniżenia jakości realizacji zamówienia,
- zamawiający powinien mieć podstawową **wiedzę w zakresie klauzul społecznych i innych preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej**, aby stosować je zgodnie z literą prawa,
- wykorzystując preferencje dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej, zamawiający powinien również zadbać o to, żeby **potencjalni wykonawcy z sektora społecznego wiedzieli o postępowaniu**; podmioty ekonomii społecznej, a zwłaszcza organizacje pozarządowe wciąż rzadko realizują zamówienia i nie są przyzwyczajone do regularnego śledzenia ogłoszeń, tak jak to robi wiele podmiotów rynkowych. Takie działanie jest w interesie zamawiającego, bo zwiększa szanse na złożenie ofert przez podmioty ekonomii społecznej,
- zamawiający powinien również **ocenić, czy realizacja zamówienia przez podmiot ekonomii społecznej była skuteczna, a także, czy przyniosła spodziewane korzyści społeczne**; pozytywna ocena stanowi istotny argument za dalszym stosowaniem preferencji dla podmiotów ekonomii społecznej.

Użyteczne źródła informacji

Dostęp do źródeł internetowych: 2.01.2026 r.

- **Zakładka poświęcona społecznym zamówieniom publicznym na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych:**
<https://www.gov.pl/web/uzp/spoleczne-zamowienia2>
- **Zakładka poświęcona zielonym zamówieniom publicznym na stronie internetowej Urzędu Zamówień Publicznych:**
<https://www.gov.pl/web/uzp/zielone-zamowienia2>
- **Informator *Aspekty społeczne w nowym Prawie zamówień publicznych*:** <http://ozrss.pl/pobierz/aspekty-spoeczne-w-nowym-prawie-zamowien-publicznych.pdf>
- **Zalecenia Rady Ministrów w sprawie uwzględniania przez administrację rządową aspektów społecznych w zamówieniach publicznych:** <https://www.gov.pl/web/uzp/zalecenia-w-sprawie-uwzgledniania-przez-administracje-rzadowa-aspektow-spoecznych-w-zamowieniach-publicznych>
- **Wykaz przedsiębiorstw społecznych:** https://rjps.mrips.gov.pl/RJPS/RU/start.do?id_menu=59
- **Kondycja organizacji pozarządowych 2024, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2025:** <https://fakty.ngo.pl/raporty/kondycja-organizacji-pozarzadowych-2024-bkj>
- **Linki do wybranych postępowań, o których mowa w publikacji:**
 - zamówienie Narodowego Instytutu Wolności na organizację szkolenia *Szkoła Dobrego Wolontariatu 2025*:
<https://niw.gov.pl/bip/zamowienia/zapytanie-ofertowe-kompleksowa-usluga-organizacji-szkolenia-szkola-dobrego-wolontariatu-2025/>
 - zamówienie Narodowego Instytutu Wolności na przeprowadzenie badania *Finansowanie organizacji pozarządowych przez jednostki samorządu terytorialnego – edycja III*:
<https://niw.gov.pl/bip/zamowienia/zaproszenie-do-skladania-ofert-badanie-finansowanie-organizacji-pozarzadowych-przez-jednostki-samorzadu-terytorialnego-edycja-iii/>
 - zamówienie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Siechnicach na przeprowadzenie i sporządzenie diagnozy potrzeb i potencjału

- społeczności lokalnej Gminy Siechnice w zakresie usług społecznych:
<https://bazakonkurencyjnosci.funduszeuropejskie.gov.pl/ogloszenia/216125>
- zamówienie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej na kompleksową organizację i obsługę dwudniowej wizyty studyjnej szlakiem przedsiębiorstw społecznych w Polsce w projekcie *Profesjonalne wsparcie w zakresie wdrażania przepisów ustawy o ekonomii społecznej*: <https://bazakonkurencyjnosci.funduszeuropejskie.gov.pl/ogloszenia/197823?sekcja=oferty>
 - zamówienie Województwa Świętokrzyskiego – Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego na kompleksową organizację uroczystej Gali *Lider Ekonomii Społecznej w 2025 roku*: https://sejmik-kielce.logintrade.net/zapytania_email,210440,b2b4298d415465036adfc063c415b16c.html
 - zamówienie Centrum Usług Społecznych w Adamówce na przygotowanie i dostarczanie posiłków: <http://bip.cus.adamowka.pl/art,22,ogloszenie-o-zamowieniu-uslugi-przygotowywanie-dostarczanie-i-podanie-posilkow-30-uczestnikom-dziennego-domu-pomocy-ciepliczanka-w-okresie-od-15-marca-2022-r-do-30-wrzesnia-2023-r>
 - zamówienie Centrum Usług Społecznych w Adamówce na usługi opiekuńcze: <https://miniportal.uzp.gov.pl/Postepowania/898fe541-4dac-446e-b58f-e0f5d1d82808>
 - zamówienie Miasta Świdwin na usługę doręczania korespondencji do mieszkańców zamieszkałych na terenie miasta Świdwin: <https://swidwin.biuletyn.net/?bip=2&cid=1305&id=1920>
- Linki do wybranych aktów prawnych i opisów rozwiązań systemowych:
- Zarządzenie Prezydenta Miasta Częstochowy wprowadzające obowiązek stosowania klauzul społecznych w zamówieniach udzielanych na podstawie Prawa zamówień publicznych i zalecające stosowanie aspektów środowiskowych: <https://bip.czestochowa.pl/zarzadzenie/1168155/zarzadzenie-nr-1366-2021>
 - Zarządzenie Burmistrza Dzierzgonia zalecające stosowanie aspektów społecznych w zamówieniach bez względu na ich wartość: <https://bip.dzierzgon.pl/?a=4623>
 - Regulamin udzielania zamówień publicznych w Starostwie Powiatowym w Słupsku, w którym uwzględniono stosowanie aspektów społecznych: <https://bip.powiat.slupsk.pl/artukul/regulamin-zamowien-publicznych-1>
 - Regulamin udzielania zamówień publicznych w Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego o wartości szacunkowej nieprzekraczającej 130 000,00 zł, w którym uwzględniono społeczne kryteria oceny ofert: <https://niw.gov.pl/wp-content/uploads/2021/02/Regulamin-udzielania-zam%C3%B3wie%C5%84-do-130-000-z%C5%82.pdf>

- Zakup usług od organizacji pozarządowych stosowany przez m.st. Warszawa:
<https://um.warszawa.pl/waw/ngo/-/zakup-uslug-od-organizacji-pozarzadowych>
- Mechanizm mikrozakupów Centrum OPUS:
<https://opus.org.pl/cams/mikrozakupy>

Tomasz Schimanek – polityk społeczny, długoletni działacz ruchu pozarządowego, współpracownik wielu organizacji, ekspert ds. programów społecznych Akademii Rozwoju Filantropii w Polsce. Od lat działa na rzecz przyjaznego środowiska prawnego dla działań organizacji pozarządowych, wspiera współpracę sektora obywatelskiego z administracją publiczną i przedsiębiorcami, szkoli i doradza w tym zakresie. Ekspert ds. zrównoważonych zamówień publicznych oraz ekonomii społecznej. Autor i współautor wielu publikacji dotyczących działania organizacji pozarządowych, ekonomii społecznej, współpracy sektora społecznego z administracją publiczną i przedsiębiorcami oraz zrównoważonych zamówień publicznych.

